

Veluwe verbannen¹ – en Gravemeyers *secundus*, dr. G. P. van Itterzon, zat nog steeds wegens zijn rol in het Schoolverzet in het concentratiekamp Amersfoort! In de Algemene Synode der Hervormde Kerk die volgens tevoren gemaakte afspraken op 15 juli geopend werd, ging zich beduchtheid aftekenen. Het Interkerkelijk Overleg wenste dat het algemene bezwaarschrift tegen de Jodenvervolging, ongeacht het telegram van 11 juli, in verdere voorbereiding genomen zou worden, maar de Synode 'voelde minder voor zulk een schriftelijk *protest* en wilde', aldus Touw, 'desnoods alleen een *verzoek* aan de bezettende macht richten'; wat de voorlezing in de kerken betrof waartoe het Interkerkelijk Overleg op 10 juli besloten had, was de Synode van opinie dat de inleiding (waarin de tekst van het protest-telegram opgenomen zou worden) kort gehouden moest worden en dat de 'hoofdzaak' diende te bestaan uit 'het gebed, in een toon van ootmoed en schuldbesef'.² De formulering van dat gebed werd opgedragen aan de Groninger hoogleraar prof. dr. W. J. Aalders, aan ds. Dijkmeester en aan ds. R. Dijkstra. Inderdaad, de tekst die zij opstelden³, voldeed aan de gestelde eisen:

'Hoog en heilig God, God van Abraham, Izaäk en Jacob, Vader van onze Here Jezus Christus, Wiens oordelen over de aarde gaan, wij werpen ons voor U ter neder in onze grote nood. Wij willen niet slechts klagen over zoveel leed als waardoor Uw menskinderen worden gewond. Wij willen ook niet enkel hen beklagen wie dit leed bijzonder zwaar drukt. Wij bidden U, of Gij ons wilt bewaren, opdat wij niet alleen anderen aanklagen, maar allereerst onszelven. Beweeg ons door Uw Heilige Geest zó, dat wij vóór alles en in alles klagen over onze zonden.

Het zijn onze zonden, die van ons land en volk, onze kerk en gemeente, onze gezinnen en personen, die Uwe oordelen naar recht over ons hebben gebracht. Wij hebben geleefd in zelfgenoegzaamheid en gerustheid, in overmoed en eigenwaan, in wereldse gezindheid en genietingen, in dubbelhartigheid en in dubbelzinnigheid van leven, ook in schijn van godsvrucht en deugdzaamheid, en wij hebben daarbij vergeten en vertreden het recht dat Gij op ons hebt en dat onze naasten in Uw naam op ons kunnen doen gelden . . .

Leer ons aanvaarden en dragen wat Gij ons oplegt, zolang het U behaagt ons te straffen, omdat wij het hebben verdiend' -

en in deze, wat de actualiteit betrof, overwegend passieve toon ging dit

¹ Scholten had begin '42 eerst een gedwongen verblijfplaats in Zuid-Limburg gekregen. ² Touw: *Het verzet der Hervormde Kerk*, dl. I, p. 402. ³ Tekst in a.v., dl. II, p. 103-04.